

SZÖVEG –
SZÁM KATI

SOROZAT –
HÁRMAS KÖTÉS

A PÉNZKÉRDÉS ÉS A KAMASZOK

Itt a nyár. Az iskolába járó kamaszokra rázúdul a szabadság, hiszen az önállóságnak már olyan fokán állnak, amikor a határokat tiszteletben tartva – és persze feszegetve is – többé-kevésbé szabadon dönthetik el, mit kezdenek a vakációval. Csak az a fránya pénz ne lenne! Mert az azért erősen korlátozza az elképzeléseket. Hogyan lehet gyerekeinknek megtanítani, hogy jól bánjanak a pénzzel?

◆ A GYEREK ÉS A CSALÁDI KASSZA

A pénz nem küszöbölhető ki az életünkéből, de nem a legfontosabb érték. Hogyan lehet ezt nemcsak elméletben, hanem a mindennapi gyakorlatban is megmutatni? Orsolics Zoltán Zénó ifjúsági és családi tanácsadó szerint – aki a kamaszszerviz.hu-n ad tanácsot szülőknek a fiatalokat érintő problémákkal kapcsolatban – „fontos, hogy ne feledkezzünk meg arról, hogy a gyerek velünk él, mindent hall és lát, a pénzügyeket is. Ehhez való viszonyát meghatározza, hogy hogy állunk ezzel mi, szülők: mire költünk és mennyit, vagy mit tekintünk fontosabbnak, a gyermekünk is látja, érzékeli.”

ÉN SAJNÁLOM AZOKAT, AKIKNEK MINDIG MINDENÜK MEGVOLT.
HA EGYSZER BAJBA KERÜLNÉNEK, HIÁNYOZNA NEKIK
AZ A KÉPESSÉG, HOGY TÚLÉLJENEK.

(LILI)

„Amikor a hároméves gyermeknek nem engedjük meg, hogy mindent, amit megkíván, belepakoljon a bevásárlókosárba, máris szembesült a pénzügyi korlátokkal” – mondja Németh Erzsébet szociálpszichológus. „Ha kikötjük, hogy csak egy édességet választhat, amit csak fizetés után bonthat ki, túl vagyunk az első, gyakran sírással kísért leckén. Később megismerkedik a család kiadásaival, bevételeivel, lehetőségeivel és azzal, hogy ő ennek a költségvetésnek része, nem csupán haszonélvezője. Minden botlás, túlzott követelés lehetőség a tanulásra. Beszélgetni kell a gyerekekkel ezekről a kérdésekről, segíteni nekik a reális célkitűzések és tervek kidolgozásában. Persze a kamasszal már nem könnyű beszélgetni, főleg a prédikációt nem szeretik, de ez ne tántorítson el minket! Jó, ha tudunk gyermekeink vágyairól, félelmeiről, miként gondolkodnak az életről, a boldogságról, a gazdagságról.”

A kamasszerviz.hu szakértője is figyelmeztet arra, hogy kamassz korban a tinédzser reakciója felerősödik, miközben szeretné befolyásolni, hogy mi legyen a családi prioritás. „Van, hogy másokhoz, a kortársai szüleihez hasonlítja saját szüleit és azok anyagi helyzetét is. Emiatt néha lehet szüleiével szemben degradáló, szemtelen, de hosszú távon érvényes, hogy ahogy a szülő súlyoz, kalkulál, gondolkodik a pénzről, úgy fog gyermeke is.” A kamasszokat érdemes bevonni a család pénzügyeibe, de nem megterhelve őket. Fontos, hogy ne legyen tabu, és a pénzügyi korlátainkra ne csak a viták hevében hivatkozunk. Orsolics Zénó úgy látja, amennyiben a fiatal tud a család aktuális anyagi helyzetéről, érzékenyítjük arra, hogy ne kérjen olyan dolgot, amit éppen nem kaphat meg. „A mai családok egyik nagy problémája, hogy mindent meg akarnak adni gyermeküknek, ami pénzen megvehető, és nem tanulja meg a gyermek a határokat, a »nem«-eket.”

AJÁNDÉK ÉS ZSEBPÉNZ

Adjunk-e pénzt ajándékba, és ha igen, mikor? Az ifjúsági tanácsadó szerint ezt próbáljuk időben kitolni, amíg lehet. Amikor már azt látjuk, hogy a tinédzser gyűjt valamire, akkor léphet be a pénz mint ajándék, tudva, hogy a pénz akkor okozhat örömet, ha megvan a célja és helye az életben. A zsebpénzzel kapcsolatos kérdésemre pedig ezt válaszolja: „Szinte minden praktikus, kézzel fogható szükségletünk pénzhez kötődik valamilyen formában, ezért nem lehet elég korán elkezdni. Annál is inkább, mert érdemes nem tabuként vagy valamiféle misztikus dologként kezelni, inkább egy egyszerű eszközként, amely sok mindent könnyebbé

tehet. Éppen ezért óvodás vagy kisiskolás korban már adhatunk zsebpénzt. Sokkal kényesebb kérdés a zsebpénz mértéke. Minden család más-más anyagi lehetőségekkel és pénzköltési szokásokkal él. 100 Ft is zsebpénz lehet egy nagycsoportos ovisnak, de egy kisiskolás ne »rohangáljon« több tízezer forinttal, ez nem reális, sőt, veszélyes lehet. Ebben az életkorban néhány száz vagy ezer forint is lehetőséget ad a gyűjtésre, tervezésre, beosztásra, és ez a lényege a zsebpénznek, hogy ezeket a készségeket elsajátítsa.” Németh Erzsébet figyelmeztet arra, hogy kockázat nélkül nincs tanulás. „Fontos, hogy egy tizenévesnek legyen olyan pénze, amit szabadon felhasználhat. Lehet, hogy rosszul költi el, de ez is a tanulás része. Ha elköltötte a gyűjtögetett pénzét valami menő cuccra, és most itt áll egy fitying nélkül, legyünk megértők és segítőkészek, de ne pótoljuk a veszteséget! Viszont segíthetünk, hogy hamar összegyűljön a pénz, amit például egy nyári koncertre gyűjt, azzal, hogy megduplázzuk minden hónap végén azt, amit félretett, vagy valamilyen munkát ajánlunk, amivel pénzt kereshet.”

Kössük-e a zsebpénzt feltételhez, és meghatározhatjuk-e, hogy gyermekünk mire nem költheti: például szeszesitalra vagy cigarettára? A szülők gyakran panaszkodnak, hogy nincs mivel megfogni a kamassz gyermeküket – végső esetben a zsebpénz lehet motivációs kellék. „Viszonylag könnyű meghatározni, hogy melyik érdemjegyért, esetleg tevékenységért mennyi pénz jár, illetve mennyi vonódik le a zsebpénzből. Ilyenkor világos, egyértelmű keretek fogalmazódnak meg. És bár a kamassz nehezen viseli a következményeket, ettől még érdemes kitartani. Ha a szülő szeretné, hogy egészséges és hasznos dolgokat vásároljon gyermeke, viszont az édesapa minden hónapban nagyobb mennyiségű alkoholt vagy cigarettát vásárol magának, akkor nem tudja hitelesen kérni tinédzser gyermekét arra, hogy ne költsön ezekre.”

**ANNAK, AKI MINDENT MEGVEHET,
AZÉRT ROSSZ, MERT HIÁNYZIK BELŐLE
A VÁGYAKOZÁS.**

(M. MÁTÉ)

SZÁMOMRA A PÉNZ AKKOR KEZDETT EL ÉRTÉKET KÉPVISELNI, AMIKOR HATÉVES KOROMBAN AKARTAM VENNI EGY LEGO-MOTORT 60 FT ZSEBPÉNZBŐL, ÉS KIDERÜLT, HOGY EZ NEM LEHETSÉGES.

(ZSOMBOR)

NEM A MENNYISÉG SZÁMÍT

Nem feltétlenül az a lényeges, hogy a fiatalnak túl sok vagy túl kevés a zsebpénze, hanem az, hogy mihez képest, és ő ezzel mit kezd – véli Orsolics Zénó. „Amennyiben a kortársaihoz képest kevés, de otthon azt látja, hogy nem a pénz az érték, és egyébként mindent megkap a családjától, valószínűleg nem fogja hiányként megélni. Amikor túl sok a pénze a kortársaihoz képest, de otthon nem ezt tekintik értéknek, esetleg régóta gyűjti valami nagy és drága dologra, ez sem okoz problémát. De ha a pénz mint abszolút érték jelenik meg, úgy nyilvánvalóan a kevés és a sok – tehát a szélsőségek – szorongást okoznak. Ilyenkor ez nehezíti a beilleszkedést a kortárs csoportba, okozhat kiközösítést, peremre szorulást. Amennyiben tinédzserkorban hosszan fennáll ez az állapot, személyiségtorzuláshoz vezethet.”

A vakáció idején több lehetőség van a saját pénzkeresetre, ez persze nemcsak izgalmas kihívás, hanem veszélyforrás is. A jogi értelemben felnőtt, de tapasztalatlan fiatalokat szívesen cserkészik be ügynökök, akik kis befektetés fejében mesés jövedelemmel kecsegtetnek, de hamar megtalálják őket a különféle pilótajátékhoz hasonló bizniszek, a „szürke” vagy illegális pénzkereseti lehetőségek, áruvásárlási hitelek. Milyen mélységig szóljunk bele, hogy kamasz

gyerekünk hogyan keres pénzt? „Akinek kamasz gyermeke van, ne pályázzon népszerűsége – figyelmeztet Németh Erzsébet. – A tizenévesek a kortárs csoport elvárásaihoz alkalmazkodva gyakran olyasmiket csinálnak, ami helytelen, veszélyes vagy büntetendő. A szülők hallgassanak a szívükre és a józan eszükre, és ha szükséges, mondjanak nemet! Sokat beszélgessenek a gyerekekkel ezekről a problémákról, és ne féljenek a tizenéves haragjától, duzzogásától! Felnőttkorában fontos értékévé válhat számára a kamaszként megtanult lecke.” Orsolics Zénó szerint „a szülő mindig is tanácsadó, modellszemély marad. Pénzkeresési mintája, állása és az ebből fakadó elégedettsége, boldogulása is minta. Ha a szülők boldog hivatásukban dolgoznak, és ezzel tartják fenn családjukat, elvárhatják gyermeküktől a hasonló út keresését. De fontos a keresés szó! Gondoljunk bele, hogy mi magunk mennyi ideig kerestük jelenlegi munkánkat! Tinédzser gyermekünk az út elején van. Kötelességünk felhívni a figyelmét a bűnözői, csaló, törvénytelen és gyanús munkakínálatokra, amelyekből bőven akad a munkaerőpiacon. Ezzel együtt lesznek rossz munkahelyei, mivel az út elején tart. Néhány év múlva, amikor már nem tudunk rá erős érzelmi és intellektuális hatást gyakorolni, neki kell meghozni a mindennapok döntéseit, abból merítkezve, amit tőlünk kapott egészen 18 vagy 20 éves koráig.”

A MINTÁN TÚL

A pénzügyi nevelés az iskolában is tanítható. Németh Erzsébet szerint a kulcs itt is a fejlesztés és az önvizsgálat. A szociális kompetenciák tanulása, fejlesztése: a frusztrációtűrés, problémamegoldás, felelősségvállalás, kitartás, küzdeni akarás stb. És az önismeret: milyen szükségletét tölti be ez a helyzet? Mitől fél? Mi gátolja? Milyen célokat, álmokat tud megfogalmazni?

Esetleg van, akiben felmerül a kérdés, lehet-e a pénzzel kapcsolatos kérdésekben a kamasz számára hiteles forrás a pedagógus, akinek társadalmi és anyagi megbecsülése a kívánatosnál alacsonyabb. A szociálpszichológus szerint igen. A hitelesség ugyanis nem a pénztárca vastagságától függ, még pénzügyekben sem. „A hitelesség azt jelenti, hogy az ember azt mondja, amit gondol; úgy viselkedik, ahogyan érez, és a fentiekkel összhangban cselekszik. Ebben az esetben tehát nem elég hangoztatni, hogy légy takarékos; addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér; tartsd kézben a pénzügyeidet stb. Ezeket a felnőttnek hitelesen kell képviselni.”

Általános jelenség, hogy a huszonévesek a korábbiánál tovább élnek otthon. Mi az, amiben a fiatalok ilyenkor elakadnak, mi akadályozza őket, hogy a mamahotel-papabank állapotából eljussanak az önmagáért anyagilag felelősséget vállaló, önmagát (vagy akár a gyerekeit is) eltartó felnőttig? A szakértő óvatosan fogalmaz: „Egy konkrét helyzetben, ahol a mamahotel jelenségről beszélünk, ennél azért bonyolultabb a dolog, mert ez családdinamikai jelenség, tehát éppúgy részese a szülő, mint a gyerek. Ez egy családterápiás helyzet, ha probléma adódik, érdemes szakmai segítséget kérni.”

Hallgassák meg június 9-én 11:30-kor az MRI Kossuth Rádión Keresztes Ilona VÁLASZ-UTAK c. műsorát, amely a Hármas kötés e havi témáját dolgozza fel kamaszokkal.

FONTOS, HOGY A TÁRGYAKNAK
ESZMEI ÉRTÉKE LEGYEN.
KIBORULOK, HA VALAKINEK KÉTSZÁZEZRES
TELEFONJA VAN, ÉS NEM VIGYÁZ RÁ.

(LILLA)

Németh Erzsébet szerint számos lehetőség van, hogy pedagógusként is hozzájáruljunk a gyermek pénzügyi tudatosságának fejlesztéséhez. Elérhető például a Pénzügyi Személyiség Teszt, amelyet ő állított össze, és mostanában jelent meg a Pénziránytű alapítvány gondozásában egy kimondottan kiskamaszoknak szóló tankönyv „Küldetések a pénz világában” címmel, ez ingyen letölthető az Alapítvány honlapjáról. A könyv egy nagy játék, amely számos élethelyzetre nyújt ötletes megoldásokat. A Pénziránytű két tankönyve mellett, (mindkettő letölthető a honlapról, és tartalmaz munkafüzetet és tanári kézikönyvet is) ajánlja még a Pénznyelő játékot, amely kiszámolja, hogy mennyit takaríthatunk meg egy-egy pénznyelő kiiktatásával (nagyon sokat). A Pénziránytű Alapítvány honlapján sok hasonlóan jó játék található. ♦

További információ új sorozatunkról és az ahhoz kapcsolódó előfizetői akcióról a kepmas.hu címen vagy a kepmas.hu Hármas kötés menüpontjában, ahol az adás is meghallgatható.

25 éves a Vendég a háznál c. műsor, amely a benne vendégeskedő Válasz-Utnaknak is helyet ad. A benne szereplő fiatalok, ahogyan a fiatalok általában, szeretnek beszélgetni fontos dolgokról, nyitottak és toleranciára tanítanak minket.